

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 522 sahifa,
22-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Pedagog kadrlar tayyorlashda microteaching metodining tashkiliy asoslari va uni samarali qo'llash mexanizmlari.....	10
<i>Abdiqayumova Malika</i>	
Ijtimoiy pedagogik faoliyatning bolalarning moslashuv ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni	14
<i>Abdullayeva Yulduz Qurbon qizi, Xudayberdiyeva Zilola Azamat qizi</i>	
Talabalarning og'zaki nutqini interfaol usullar yordamida rivojlantirish	18
<i>Atamirzayeva Ezoza</i>	
English Language Barriers Among Rural Ecotourism Guides in Uzbekistan	22
<i>Aminova Asilaxon Sobir qizi</i>	
Совершенствование методов обучения студентов эффективному управлению временем на основе тайм-менеджмента.....	25
<i>Уразова М. Б., Абатова У. Б.</i>	
Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni va samaradorligi	30
<i>Xurramova Dilso'z Baxtiyor qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin asosida ta'limni tashkil etishning pedagogik ahamiyati.....	33
<i>Gaipova Akjunis Qayratovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda o'zini o'zi tashkil etish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	37
<i>Alimov Bekzod Nematovich</i>	
O'qituvchilarning uzluksiz kasbiy rivojlanish tadbirlarini maktab darajasida boshqarishning integratsiyalashgan yondashuvi	41
<i>Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi</i>	
Talabalarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar	48
<i>Xurramova Sanobar Mahmatmurod qizi</i>	
Pedagogical Integration as a Factor of Humanization in Professional Teacher Education	53
<i>Yusupova Mukhabbat Anatolyevna</i>	
Yoshlarda iqtisodiy tafakkur shakllanishida etnik muhitning ta'siri.....	58
<i>Erkinova Sevara Najmiddin qiz</i>	
Innovative Approaches to Teaching English in Higher Education: a Methodological Study	61
<i>Gulsara Khakimova</i>	
Bo'lajak pedagoglarda kognitiv faollikni rivojlantirishda neyropedagogika asoslari.....	63
<i>Hikmatova Jamila Fatox qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi aqli zaif bolalarning eshituv idrokini rivojlantirish texnologiyalari.....	68
<i>I. S. Xamrayeva, Nuriddinova Muxayyo Ishxodjayevna</i>	
Badiiy matn asosida nutqiy ko'nikmalar va ijodiy tafakkur integratsiyasini ta'minlash metodikasi	73
<i>Jo'rayeva Sevinch Abdialim qizi</i>	
Etnopedagogik muhitda maktabgacha katta yoshdagi bolalarning nutqini rivojlantirish.....	77
<i>Murodova Farangis G'anisherovna</i>	
Malaka oshirish jarayonida muammoga asoslangan o'qitish vositasida MTT tarbiyachilarining 4K ko'nikmasini rivojlantirish texnologiyasi	81
<i>Ravshanova Xafiza Komilovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalq og'zaki ijodi vositalaridan (ertak, maqol, qo'shiq, afsona, doston va boshqalar) foydalanishning nazariy asoslari, xalqaro va milliy tajribasi	85
<i>Tog'ayeva Munisa Muxammadiyevna</i>	
Akademik ko'nikmalarni rivojlantirish asosida kelajakdagi o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish	89
<i>Tursunova Elmira Ulug'bekovna, Rayimova Mushtariy Raup qizi</i>	
Sensor integratsiya autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalarning xulq-atvor va hissiy holatiga ta'siri.....	91
<i>Xamidova Muyassar Polsaidovna, Abdullayeva Muslima Shovkat qizi</i>	

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining mantiqiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	96
<i>Xoshimova Dilobar Kuchkarovna, Nortosheva Dildora Orif qizi, Avazmurodova Mehribon Sharif qizi</i>	
Инновационная методика нравственного воспитания в начальных классах: подход межпредметной интеграции	101
<i>Улугмурадова Шохсанам</i>	
Shaxs o'z-o'zini anglashining ijtimoiy-psixologik jihatlari	105
<i>Bobonazarov Oybek Shoyim o'g'li</i>	
Samarqand arxitektura-qurilish instituti va shahar infratuzilmasi rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik (1950–1990yy).....	108
<i>Abulqosimova Dildora Asrorovna, O'ralov Sodiqjon</i>	
Tabiatshunoslik darslarida steam yondashuvi asosida ta'limni tashkil etish metodlari	111
<i>Gulnora Narmatova Tojiyevna</i>	
AI-Mediated Coil in Oral English Teacher Education: a Didactic Model for Developing Intercultural Communicative Competence.....	115
<i>Mukhammadiyeva Khalima Saidakhmadovna</i>	
Pedagogik faoliyatda kasbiy stress jarayonining ijtimoiy psixologik xususiyatlari	119
<i>Xotamova Madinabonu Iloxmon qizi</i>	
Pedagogik mahorat fani asosida bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv ko'nikmalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	123
<i>Xurramova Mohidil Baxtiyorovna</i>	
Bo'lajak kutubxonachilarda ilm-fanga oid bilimlarni o'zlashtirish malakasini shakllantirish	126
<i>O'rozov Abdurasul Norboyevich</i>	
Методологические подходы к развитию духовно-творческого потенциала детей младшего школьного возраста	130
<i>Хасанова Гулшод Касимовна</i>	
Pedagogik ta'lim transformatsiyasida talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyasi.....	134
<i>Rustamova Shoxista Omonjonovna</i>	
O'rta maktab yoshidagi o'quvchilarda voleybol mashg'ulotlarining psixoemotsional holat va ijtimoiy faollikka ta'siri	138
<i>Xonimqulova Durdona</i>	
Farzandlar tarbiyasida otalik va onalik hissining shakllanishining o'ziga xosligi	141
<i>Tursunboyeva Gavharoy Abdivohid qizi</i>	
O'quv jarayonida raqamli kontent (elektron darslik, multimedia materiallari) yaratish texnologiyalari.....	145
<i>Quvatov Shuxrat Akmurodovich, Rashidov Anvarjon Sharipovich</i>	
Scratch dasturida harflarni vizuallashtirish orqali 1-sinf o'quvchilarining tasavvurlarini rivojlantirish usullarini takomillashtirish.....	150
<i>Normurodova Sadoqat Xoliqulovna</i>	
Vaqtni boshqarish hamda to'g'ri taqsimlashning pedagog hayoti va faoliyatidagi ahamiyati.....	155
<i>Tursunova Nilufar</i>	
Sun'iy intellektning ingliz tili o'qitishdagi roli	159
<i>Burxonova Aziza Ikhtiyorovna, Negova Feruza Sharifovna</i>	
Разработка системы адаптивной генерации контрольных вопросов из учебных материалов на узбекском языке на основе гибридного подхода ИИ и таксономии Блума	162
<i>Бегалиев Жалолиддин Камолитдинович, Маматов Ислонбек Ильесович</i>	
Применение данных беспилотной авиации для обновления картографических данных	168
<i>Хакимов Дониёр Бахтиёр угли, Бурунова Муниса Баходировна</i>	
The Role and Significance of the Acmeological Approach in the Managerial Activity of School Principals.....	172
<i>Normurodova Aziza Zuxriddin qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda tarbiya darslarini samarali tashkil etishga o'rgatish: mazmuni, shakli va metodlari ..	178
<i>Sheraliyeva Nasiba Alimkulovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy xulq-atvorni shakllantirishda ota-ona tarbiya uslublarining pedagogik imkoniyatlari.....	184
<i>Ashurova Aziza Erkinovna</i>	

Mintaqaviy sanoat korxonalarining biznes jarayonlarini tahlil qilish va baholashning zamonaviy usullari (BPM, Lean, Six Sigma yondashuvlari misolida)	188
<i>Azimova Maxfuza Rashidovna</i>	
O'zbekistonda turli etnik guruhlarda mehnat motivatsiyasining qiyosiy tahlili.....	193
<i>Erkinova Sevara Najmiddin qizi, Saidakbarova E'zozaxon Muzaffar qizi</i>	
"Geogebra" dasturi yordamida geometriya va matematik analiz kursini o'qitishda vizual tafakkurni rivojlantirish metodikasi.....	196
<i>Fayzullayeva E'zoza O'tkir qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida raqamli transformatsiya texnologiyalarini qo'llashning zarurati.....	200
<i>Musurmanova Shodiya Xolmuratovna</i>	
Raqamli ta'lim texnologiyalari va sun'iy intellekt asosida ta'lim jarayonini takomillashtirish.....	204
<i>O'ktamov Madadjon O'ktam o'g'li, Boymurodova Shahzoda Alisher qizi</i>	
Gimnastikada akrobatik mashqlarni rivojlantirish metodikasi	208
<i>Raxmatova Nodira Muxtorjon qizi</i>	
Suggestiv metodlar asosida xulqi og'ishgan bolalar uchun tarbiyaviy mashg'ulotlarni loyihalash	212
<i>Shermatova Manzura Ikromjanovna</i>	
Tabaqalashtirilgan yondashuv asosida tayyorlov guruh tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorlash ...	216
<i>Sanayeva S. B., Toshqulova Z. U.</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirishning dolzarbligi.....	220
<i>Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna</i>	
Понятие искусственного интеллекта в контексте образования и его педагогические функции	224
<i>Каримова Сабина Собировна</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy barqarorlik ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik omillari....	230
<i>Akramjonova Feruza Akramjonovna</i>	
Demografik yuklama sharoitida maktab pedagogik jamoasini samarali boshqarishning hr-strategiyalari.....	233
<i>Axmadqulova Ozodaxon Hamidullo qizi</i>	
Kasbiy identifikatsiya – shaxsning kasbiy o'zligini shakllantirish omili sifatida	236
<i>Bazarov Xayotbek Ne'matovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida qoraqalpoq xalq ertaklari asosida multimediyali mahsulotlar yaratish samaradorligi.....	240
<i>Bekimbetova Aynagul Amangeldievna, Ollaberganova Mohira</i>	
Odam anatomiyasi va fiziologiyasi darslarida muammoli ta'lim texnologiyalari orqali talabalarning ijodiy izlanuvchanligini faollashtirish.....	245
<i>Haydarova Pardaxol Boboqulovna</i>	
Chet el va O'zbekiston tajribasida ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etishning metodologiyasi	249
<i>Inomova Madina</i>	
Boshlag'ich ta'lim tabiiy fanlarini o'qitishda o'quvchilarning ijodkorligini shakllantirish metodikasi.....	253
<i>Ismatova Zulayho Asadovna, Avazova Gulnoza Qodirjon qizi</i>	
Innovatsion ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani shakllantirishning samarali yo'llari	256
<i>Ismatova Zulayho Asadovna, Xamroyeva Ozoda Norbo'ta qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning so'z boyligi va nutqiy ko'nikmalarini shakllantirish	259
<i>Mambetova Lobar Mirzavali qizi, Rajabova Nafisaxon Dilmurod qizi</i>	
Kasbiy faoliyatda pedagogik improvizatsiya ijodiy kompetensiya sifatida	264
<i>Miraxmedova Dilafro'zxon Nurilloxon qizi, Jo'rayeva Gulshodaxon Ibrohimjon qizi</i>	
Media savodxonlik tushunchasi va uning pedagogik ta'limdagi ahamiyati.....	267
<i>Salomova Lobar Sobir qizi</i>	
Innovatsion ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarida estetik tarbiyani shakllantirish metodikasi	271
<i>Tursunova Malika Baxtiyor qizi, Aminova Oltinay Davranbek qizi</i>	
STEAM texnologiyasi asosida o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish metodikasi	274
<i>Xaydarova Dilafroz Abdukurim qizi</i>	

Refleksiv ko'nikmalarni rivojlantirish – bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash bosqichi sifatida.....	279
<i>Jo'rayeva Maftuna Dilshodbek qizi</i>	
Chimyon–Chorvoq kurort-rekreatsiya zonasidagi rekreatsiya obyektlari va ulardan foydalanish holati	283
<i>Djurayeva Lobar Vaxitovna</i>	
G'ovlar osha yuguruvchi qizlarning maxsus jismoniy tayyorgarlik darajasini oshirish asosida sport musobaqalariga tayyorlash.....	286
<i>Sattorqulova Fotima Jamol qizi, Sattorqulova Zuhra Jamol qizi</i>	
Grammatika va yozuv ko'nikmasining integratsiyalashuvini ESL o'quvchilarning grammatik ravonligini o'stirishdagi ahamiyati	292
<i>Ne'matova Iroda Ilhom qizi, Karimova Xadicha Fazliddin qizi</i>	
Формирование экологической культуры и проектных компетенций молодежи в формате хакатона “Климатон–25”	295
<i>Бегмуратова Зоя Асаматдиновна</i>	
Portlovchi kuch sifatini rivojlantirishning nazariy va metodik asoslari.....	298
<i>Xushvaqtov Shaxzod Mamatqul o'g'li</i>	
Enhancing the Writing Skills of Non-Philological Students Through Artificial Intelligence Tools	302
<i>Rajabova Rakhimakhon Maksudovna</i>	
Supporting Children With Autism in Inclusive Education: Effectiveness of Multisensory, Visual Scheduling, and Aba Approaches.....	306
<i>Safarova Sanobar Omontashevna, Rakhimova Ozoda Abdurasul qizi</i>	
O'quv topshiriqlari orqali 6-sinf o'quvchilarining pragmatik kompetensiyasini rivojlantirishdagi leksik birliklar bilan ishlashning ahamiyati	310
<i>Ashirbayeva Nafisa Aminbayevna</i>	
O'smirlarda nevrotik holatlarning namoyon bo'lish xususiyatlari va ularni diagnostika qilishning nazariy-metodologik asoslari	313
<i>Abduraximov Doniyor Abdusaid o'g'li</i>	
Ingliz tilini o'rgatishda talabalarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish metodlari.....	317
<i>Abirqulova Nafisa Abdusalamovna</i>	
Yuqori sinf ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning innovatsion metodik modeli	321
<i>Ahmadjonova Diyoraxon Dilshod qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish va pedagogik muloqot madaniyati	326
<i>Alimov Shavkatbek Shuxratbekovich</i>	
Identification and Systematization of Emotional Intelligence Indicators in Pre-Service Primary School Teachers.....	330
<i>Aminova Nasiba Davlatboy kizi</i>	
Oligofren bolalarda kognitiv jarayonlarni rivojlantirishda o'yin terapiyasining nazariy-metodologik asoslari va pedagogik samaradorligi	334
<i>Amirsaidova Sh. M., Jumanazarova Mashhura San'atbek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili va o'qish savodxonligi darslarida matn ustida ishlash metodikasi	339
<i>Asilbekova Shoxsanam To'liqin qizi</i>	
O'zbekistonda olimpiya harakatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	344
<i>Axmadaiyeva Gulnoz Ikramovna</i>	
Zamonaviy tibbiyotda hissiyotlarni boshqarishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	348
<i>Azgarova Gulsum Alisher qizi</i>	
The Use of Problem-Based Learning Methods in Delivering High-Quality Education in Schools	351
<i>Bekmuratova U'mit Ken'esbay qizi, Abdiev Azamat</i>	
Akseleratsiyaning o'quvchilar xulq-atvoriga ta'siri	355
<i>Botirova Oydina Vadimovna</i>	
Ta'limda zamonaviy pedagogik innovatsiyalar va raqamli transformatsiya: bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarni tayyorlashning metodologik asoslari	361
<i>Eshimova Nasiba Zohiddin qizi</i>	

Kasbiy samaradorlikni oshirishda sun'iy intellektning roli: "KasbNavigator" platformasi misolida	365
<i>Isayeva Oylarxon Ro'zimatjon qizi, Sobirov Muslimjon Muxsinjon o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan maktablarda o'quvchilarning nutqiy faoliyatini rivojlantirish: integratsiyalashgan ta'lim va ijodiy yondashuv.....	369
<i>Mavlanova Saidaxon Umarovna</i>	
Yoshlar orasida ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning depressiv holatlarga ta'siri	373
<i>Mirzaxmatova Sayyora Saydaxmatovna</i>	
Kiberijtimoiylashuv sharoitida avlodlararo kommunikativ o'zaro ta'sirning psixologik xususiyatlari.....	375
<i>Muhiddinova Mamlakat Nabi qizi</i>	
"Emotional Learning Analytics"metodi asosida o'qituvchilarning refleksiv kompetensiyasini rivojlantirish ...	380
<i>Omonqulova Diyora Farhod qizi</i>	
Talabalarda milliy identiklikni shakllantirishning nazariy asoslari.....	384
<i>Qudratov Davron Sami o'g'li</i>	
Media kompetentlik va media savodxonlik tushunchalarining ilmiy-pedagogik mohiyati, tarkibi va rivojlanish tarixi.....	388
<i>Rahimova Xosiyat Uralovna</i>	
Yangilanayotgan O'zbekistonda tarix fani oqituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy va metodik asoslari	392
<i>Raxmatova Ondagul Oybek qizi</i>	
Talabalarining kasbiy tayyorgarligida mantiqiy fikrlashini rivojlantirish kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik muamolari.....	395
<i>Raxmonova Mavluda Suvon qizi</i>	
O'smirlarni kiberbulling tahdididan himoya qilishning psixologik mexanizmlari	398
<i>Sattorova Mohinur Sherali qizi</i>	
Bolalarda oilaga hurmat va qadriyatli munosabatni rivojlantirish jarayonida ota-ona bilan hamkorlik qilish yo'llari	401
<i>Sharofutdinova Nigora Kenja qizi, Usarova Marg'uba Nazar qizi</i>	
O'zbekistonda o'qituvchilar malakasini oshirishning vertikal modeli: tizimli tahlil va cheklovlar	405
<i>Toxirova Nafisa Dilshod qizi</i>	
Fizika fanini o'qitishda maxsus ehtiyojli o'quvchilar uchun texnologiyalar va tajribalarning roli	409
<i>Tursunov Alisher Isoqovich, G'ulomov Davlatbek Istat o'g'li</i>	
MTTda qadriyatlar kompetentligini rivojlantirish vositalari	412
<i>Urinova Rushana Tursunniyozovna, Usarova Marg'uba Nazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda nutq o'stirish metodikasini takomillashtirish.....	415
<i>Xakimova Xosiyat Jurayevna</i>	
O'smirlik davrida deviant xulq-atvor namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari	419
<i>Xalilova Sarvinoz Qodirali qizi</i>	
Ta'lim platformalarida mustaqil ta'lim ma'lumotlarini relyatsion model asosida optimallashtirish	422
<i>Xasanov Baxrom Boktiboyevich</i>	
Применение информационных технологий для интеллектуального анализа чрезвычайных ситуаций на основе edge computing и компьютерного зрения.....	426
<i>Мамаражабов Музаффар Абдурасулович, Маматов Ислонбек Ильесович</i>	
Индивидуальное интеллектуальное развитие личности – как педагогическая проблема	432
<i>Олтибоева Камола Шарофжон кизи</i>	
Представления о реальной и виртуальной дружбе у подростков	436
<i>Хамидова Нигора Илхомовна</i>	
5–7-сinf o'quvchilarining mustaqil ijodiy faoliyatini rivojlantirishda milliy hunarmandchilik an'analaridan foydalanish metodikasi.....	440
<i>Mahmudova Shaxnoza Mansur qizi, Amrullayeva Oisha Azamat qizi</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida olimpiya ta'limini rivojlantirishning innovatsion mexanizmlari.....	445
<i>Qodirov Jurabek Mamatsimonovich</i>	

Fizika ta'limida energiya va impuls saqlanish qonunlarini raqamli texnologiyalar (PhET, Crocodile Physics va h.k.) dan foydalanib o'qitish imkoniyatlari.....	449
Bozorov Hasan Ne'matovich, Ismatova Marjona Murod qizi	
PIRLS tadqiqotlari asosida maktab direktorlarining boshqaruv kompetensiyalarini baholash va monitoring qilish tizimini takomillashtirish.....	455
Badalova Maqsuda Umarovna, Oltiyeva Bibisora Ziyodullayevna	
Rus tili darslarida o'qitish metodikasi.....	459
Aminova Munisa G'ayrat qizi	
Ingliz va o'zbek tillarida milliy o'zlikni ifodalovchi idiomalarning qiyosiy tadqiqi.....	462
Nodira Sabirova, Bahar Kakyshova	
Turizmni rivojlantirishdagi asosiy muammolar va imkoniyatlar	467
Azimova Matlubaxon Abduraxmanovna	
Maktabgacha ta'limda ekologik madaniyatni shakllantirish: yashil bog'cha tajribasi	472
Xakimov Abbasxon Oribjon o'g'li, Axmadjonova Nozanin Nizom qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va otm hamkorligi, nazariya va amaliyot uyg'unligi.....	475
Buranova Shoxnoza Abdurazakovna	
Zamonaviy sport inshootlarida elektr energiyaning o'rni va undan samarali foydalanish.....	479
Azatov Inomjon Axmed o'g'li	
Aqli zaif bolalarda ijtimoiy moslashuvni rivojlantirishning pedagogik asoslari	482
Amirsaidova Sh. M., Ro'ziqulova Shahrizoda Shuhrat qizi	
Talabalarda tolerantlik sifatlarini rivojlantirishda vitogen ta'lim texnologiyasining amaliy jihatlari.....	486
Dilmurotova Vazira Umidjon qizi	
Ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqot tushunchasi va uning boshqaruv tizimidagi o'rni	489
Islamova Dilfuza Dilshodovna	
The Relationship Between Conscientiousness and Writing Skills of Secondary School Pupils.....	495
Ne'matova Umida Jumanazar qizi	
Boshlang'ich tayyorgarlik guruhidagi karatechilarning mashg'ulot jarayonini takomillashtirish	498
Raxmonov Boburbek Oybekovich	
Imkoniyati cheklangan o'quvchilarga fizika fanini o'qitishning hozirgi holati va tahlili.....	502
Tursunov Alisher Isoqovich, G'ulomov Davlatbek Istat o'g'li	
Sun'iy intellekt va innovatsion texnologiyalar kasbiy stressni keltiruvchi omili sifatida	505
Vaxobova Durdona To'lanboy qizi	
Moslashuvchan jinsiylik va hayotiy ko'nikmalar ta'limi (ASLSE) modelining nazariy asoslari	508
Xamidova Muyassar Polsaidovna, Salimov Muhriddin Faxriddin o'g'li	
Sun'iy intellekt va lotin tilini o'qitish o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik.....	512
Yuldasheva Dilshoda Yuldashevna	
Роман П. Кадырова “Олмос камар” как национальная гордость узбекского народа	515
Джалматова Замира Джоникуловна	

TA'LIM MENEJMENTIDA JAMOATCHILIK BILAN MULOQOT TUSHUNCHASI VA UNING BOSHQARUV TIZIMIDAGI O'RNI

Islamova Dilfuza Dilshodovna

A.Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti mustaqil
izlanuvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqot tushunchasining mazmun-mohiyati, uning boshqaruv tizimidagi o'rni va ahamiyati ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil etiladi. Tadqiqot davomida ta'lim muassasalari rahbarlarining jamoatchilik, xususan ota-onalar, mahalla va ijtimoiy hamkorlar bilan samarali muloqotni yo'lga qo'yishdagi roli ochib berilgan. Shuningdek, kommunikativ kompetensiya, ochiqlik, shaffoflik va hamkorlik tamoyillariga asoslangan boshqaruv modeli ta'lim sifatini oshirishda muhim omil sifatida asoslab beriladi. Maqolada xorijiy va milliy tajribalar tahlili asosida amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim menejmenti, jamoatchilik bilan muloqot, kommunikativ kompetensiya, boshqaruv samaradorligi, ijtimoiy hamkorlik, ochiqlik, shaffoflik, ta'lim sifati.

Abstract: This article examines the essence and significance of public communication in educational management, as well as its role in the management system. The study highlights the importance of effective interaction between educational institution leaders and the public, including parents, local communities, and social partners. Special attention is given to communicative competence, openness, transparency, and collaboration as key factors in improving the quality of education. Based on the analysis of national and international experiences, practical recommendations are developed.

Key words: educational management, public communication, communicative competence, management efficiency, social partnership, openness, transparency, quality of education.

Аннотация: В данной статье рассматриваются сущность и содержание понятия взаимодействия с общественностью в образовательном менеджменте, а также его роль и значение в системе управления. В ходе исследования раскрыта роль руководителей образовательных учреждений в организации эффективного взаимодействия с общественностью, в частности с родителями, махаллей и социальными партнёрами. Особое внимание уделено коммуникативной компетентности, принципам открытости, прозрачности и сотрудничества как важным факторам повышения качества образования. На основе анализа отечественного и зарубежного опыта разработаны практические рекомендации.

Ключевые слова: образовательный менеджмент, взаимодействие с общественностью, коммуникативная компетентность, эффективность управления, социальное партнёрство, открытость, прозрачность, качество образования.

KIRISH

Hozirgi globallashuv jarayonida ta'lim tizimini samarali boshqarish masalasi har qachongidan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini ta'minlash faqat ichki resurslar bilan cheklanib qolmay, balki jamoatchilik bilan samarali muloqotni yo'lga qo'yishni ham talab etadi. Chunki zamonaviy ta'lim menejmenti ochiqlik, shaffoflik va ijtimoiy hamkorlik tamoyillariga asoslanadi.

Jamoatchilik bilan muloqot ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u ta'lim muassasasi va jamiyat o'rtasidagi o'zaro ishonch, hamkorlik va ijtimoiy sheriklikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Ayniqsa, ota-onalar, mahalla institutlari, nodavlat tashkilotlar hamda boshqa ijtimoiy hamkorlar bilan samarali kommunikatsiya o'rnatish ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

Bugungi kunda ta'lim muassasalari rahbarlaridan nafaqat boshqaruv kompetensiyalari, balki yuqori darajadagi kommunikativ kompetensiya ham talab etilmoqda. Rahbarning nutq madaniyati, muloqot etiketi, muammolarni konstruktiv hal etish qobiliyati va jamoatchilik bilan ishlash ko'nikmalari boshqaruv samara-

dorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu nuqtai nazardan, jamoatchilik bilan muloqot masalasini ilmiy asosda o'rganish va amaliy mexanizmlarini ishlab chiqish dolzarb ilmiy muammo sifatida namoyon bo'lmoqda.

Mazkur maqolaning maqsadi - ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqot tushunchasining nazariy asoslarini tahlil qilish, uning boshqaruv tizimidagi o'rni va ahamiyatini ochib berish hamda samarali muloqotni tashkil etishning zamonaviy yondashuvlarini ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqotning vazifalari quyidagilardan iborat:

- jamoatchilik bilan muloqot tushunchasining mazmunini ilmiy jihatdan asoslash;
- ta'lim menejmentida kommunikativ jarayonlarning o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash;
- jamoatchilik bilan samarali hamkorlikni ta'minlovchi omillarni tahlil qilish;
- ilg'or xorijiy va milliy tajribalarni o'rganish asosida amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot obyekti sifatida umumta'lim maktablarida boshqaruv jarayoni, predmeti sifatida esa ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqot tizimi tanlandi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqot masalasi ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan o'rganilgan bo'lib, u zamonaviy boshqaruvning muhim komponentlaridan biri sifatida talqin etiladi. Mazkur yo'nalishda olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ta'lim tizimining samaradorligi nafaqat ichki boshqaruv mexanizmlariga, balki tashqi ijtimoiy muhit bilan o'zaro aloqalarga ham bevosita bog'liqdir.

O'zbekistonlik tadqiqotchilar U. Mahkamov va A. Jalolovlarning ilmiy ishlarida ta'lim menejmentida boshqaruv samaradorligini oshirish, pedagogik jarayonlarni tashkil etish hamda kommunikativ yondashuvni rivojlantirish masalalari tizimli tahlil qilingan bo'lib, ta'lim muassasalarida boshqaruvning ilmiy asoslarini takomillashtirish zarurligi asoslab berilgan [4:5].

O'zbekiston ta'lim tizimida jamoatchilik bilan muloqot masalasi so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar va ilmiy tadqiqotlarda muhim yo'nalish sifatida o'rganilmoqda. Milliy olimlar va pedagog-tadqiqotchilar ta'lim muassasalarining ochiqligi, boshqaruvda shaffoflik hamda ijtimoiy hamkorlikni kuchaytirish zarurligini ilmiy jihatdan asoslab bermoqdalar.

Xususan, ta'lim tizimini modernizatsiya qilishga qaratilgan tadqiqotlarda ta'lim muassasalari va jamoatchilik o'rtasidagi o'zaro aloqalar samarali boshqaruvning muhim sharti sifatida ko'rsatiladi. Rahbarlarning jamoatchilik bilan doimiy va tizimli muloqoti ta'lim sifatini oshirish, ota-onalar ishonchini mustahkamlash hamda ijtimoiy muhitni yaxshilashga xizmat qilishi qayd etiladi [5].

Shuningdek, milliy pedagogik tadqiqotlarda kommunikativ kompetensiya masalasi alohida ahamiyat kasb etadi. Rahbar va pedagoglarning nutq madaniyati, muloqot etiketi hamda psixologik yondashuvlari ta'lim muassasasining ijtimoiy nufuzini belgilovchi muhim omil sifatida baholanadi. Bu esa jamoatchilik bilan muloqot faqat tashkiliy jarayon emas, balki shaxsiy-professional kompetensiyaga ham bog'liqligini ko'rsatadi [4:5].

Xorijiy tadqiqotchilardan J. Burns yetakchilik nazariyasida rahbarning kommunikativ salohiyati va ijtimoiy ta'sirini asosiy omil sifatida ko'rsatadi. Uning fikricha, samarali liderlik jamoa bilan ochiq va konstruktiv muloqot o'rnatishga asoslanadi [1]. Bu esa ta'lim muassasalarida rahbarlarning jamoatchilik bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantirish zarurligini anglatadi.

J. Epstein tomonidan ishlab chiqilgan "maktab-oila-jamiyat hamkorligi" modeli ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqotning nazariy asoslaridan biri hisoblanadi. Ushbu modelga ko'ra, o'quvchilarning muvaffaqiyati maktab, oila va jamiyat o'rtasidagi uzviy hamkorlik darajasiga bog'liq bo'lib, ota-onalarni ta'lim jarayoniga jalb etish muhim strategik yo'nalish hisoblanadi [2].

M. Fullan esa ta'lim tizimidagi islohotlarni amalga oshirishda kommunikatsiyaning rolini alohida ta'kidlaydi. Uning tadqiqotlarida samarali muloqot boshqaruvning muhim vositasi sifatida ko'rilib, u tashkilot ichida ishonch muhitini yaratish, jamoani birlashtirish va innovatsiyalarni joriy etishda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligi qayd etilgan [3].

A. Schleicher tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ilg'or ta'lim tizimlarining asosiy xususiyatlaridan biri sifatida ochiqlik va jamoatchilik ishtiroki ko'rsatib o'tiladi. Uning fikricha, ta'lim tizimining yuqori natijalarga erishishi ko'p jihatdan manfaatdor tomonlar bilan samarali muloqotga bog'liq [8].

Milliy tadqiqotlarda ham ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqot masalasiga alohida e'tibor qaratilmoqda. O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilishga qaratilgan islohotlarda ta'lim muassasalarining ochiqligi, jamoatchilik nazorati va ijtimoiy hamkorlikni rivojlantirish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan [5]. Bu esa ta'lim muassasalari faoliyatida jamoatchilik bilan muloqotni tizimli tashkil etishni taqozo etadi.

Shuningdek, zamonaviy tadqiqotlarda kommunikativ kompetensiya tushunchasi ham keng yoritilmoqda. Tadqiqotchilar rahbarlarning nutq madaniyati, muloqot etiketi va psixologik yondashuvlari boshqaruv samaradorligini belgilovchi muhim omillar ekanligini ta'kidlaydilar. Bu esa ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqotni tashkil etishda inson omilining ustuvorligini ko'rsatadi.

Umuman olganda, tahlil qilingan ilmiy manbalar shuni ko'rsatadiki, ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqot tizimi quyidagi yo'nalishlarda muhim ahamiyat kasb etadi:

- ta'lim muassasasi va jamiyat o'rtasida ishonchli munosabatlarni shakllantirish;
- boshqaruv jarayonida shaffoflikni ta'minlash;
- manfaatdor tomonlarni qaror qabul qilish jarayoniga jalb etish;
- ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi ijtimoiy hamkorlikni rivojlantirish.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqotning mazmun-mohiyati va boshqaruv tizimidagi o'rnini aniqlash maqsadida bir qator ilmiy-tadqiqot metodlaridan foydalanildi.

Xususan, nazariy tahlil metodi orqali mavzuga oid xorijiy va milliy ilmiy adabiyotlar, konseptual yondashuvlar hamda boshqaruv nazariyalarining asosiy g'oyalari o'rganildi. Bu metod jamoatchilik bilan muloqot tushunchasining ilmiy-nazariy asoslarini aniqlash, uning ta'lim menejmentidagi o'rnini tizimli yoritish imkonini berdi ^[1;2].

Nazariy tahlil jarayonida ayniqsa, ta'limda kommunikativ yondashuv, ijtimoiy hamkorlik va "maktab-oila-jamiyat" integratsiyasi konsepsiyalariga alohida e'tibor qaratildi. Bu yondashuvlar ta'lim muassasalarida ochiqlik va shaffoflik tamoyillarining kuchayib borayotganini ilmiy jihatdan asoslashga xizmat qildi ^[2;3].

Shuningdek, nazariy manbalarni o'rganish jarayonida rahbarlik va boshqaruv nazariyalari tahlil qilinib, samarali kommunikatsiya boshqaruv samaradorligining muhim omili ekanligi aniqlandi. Bu esa ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqotning strategik ahamiyatini tasdiqladi ^[1].

Qiyosiy tahlil metodi yordamida xorijiy olimlar - J. Epstein, M. Fullan va A. Schleicher hamda milliy tadqiqotchilarning ta'lim menejmentida kommunikativ yondashuvga doir qarashlari o'zaro solishtirildi. Ushbu metod orqali turli ilmiy maktablar vakillarining jamoatchilik bilan muloqot, ijtimoiy hamkorlik va ta'lim boshqaruvi samaradorligiga doir nazariy yondashuvlaridagi umumiy va farqli jihatlar aniqlanadi ^[1;2;8].

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, J. Epstein konsepsiyasida ta'lim samaradorligi "maktab - oila - jamiyat" hamkorligi asosida shakllanadi va bunda ota-onalar bilan doimiy muloqot markaziy o'rin tutadi ^[2].

M. Fullan esa ta'limdagi o'zgarishlar muvaffaqiyatini rahbarlarning kommunikativ salohiyati va tashkilot ichidagi ishonchli muloqot muhiti bilan bog'laydi ^[3].

A. Schleicher o'z tadqiqotlarida esa ochiqlik, shaffoflik va jamoatchilik ishtiroki yuqori bo'lgan ta'lim tizimlari yuqori natijalarga erishishini ta'kidlaydi ^[8].

Milliy tadqiqotchilar qarashlarida ham jamoatchilik bilan muloqot ta'lim muassasasi va jamiyat o'rtasidagi ijtimoiy sheriklikni kuchaytiruvchi asosiy omil sifatida talqin etiladi. Ularning yondashuvlarida rahbarlarning kommunikativ kompetensiyasi, nutq madaniyati va boshqaruvda ochiqlik tamoyili alohida ahamiyat kasb etadi ^[5].

Qiyosiy tahlil natijalariga ko'ra, xorijiy va milliy yondashuvlar o'rtasidagi umumiy jihatlar quyidagilardan iborat:

- ta'lim samaradorligida jamoatchilik ishtirokining muhimligi;
- kommunikatsiyaning boshqaruvdagi strategik roli;
- ochiqlik va shaffoflik tamoyillarining ustuvorligi.

Farqli jihatlar esa asosan quyidagilarda namoyon bo'ladi:

- xorijiy yondashuvlarda tizimli model va konseptual asoslar kuchliroq;
- milliy tadqiqotlarda esa amaliy boshqaruv va ijtimoiy muhitga moslashuv ustunlik qiladi.

Shu tariqa, qiyosiy tahlil natijalari ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqotning universal va milliy xususiyatlarini aniqlashga imkon berdi hamda uning boshqaruv tizimidagi integrativ rolini ilmiy jihatdan asoslab berdi.

Tizimli yondashuv tadqiqot obyekti sifatida olingan ta'lim menejmenti va jamoatchilik bilan muloqot tizimini yaxlit ijtimoiy-pedagogik tizim sifatida tahlil qilishga xizmat qildi. Ushbu yondashuv ta'lim muassasasini alohida elementlar yig'indisi emas, balki o'zaro bog'liq tarkibiy qismlardan iborat murakkab tizim sifatida o'rganish imkonini berdi ^[1;3].

Mazkur yondashuv asosida boshqaruv jarayonidagi ichki omillar (rahbarlik uslubi, pedagogik jamoa faoliyati, kommunikativ kompetensiya, tashkiliy madaniyat) hamda tashqi omillar (ota-onalar, mahalla, jamoatchilik institutlari va ijtimoiy hamkorlar) o'zaro uzviy bog'liqlikda tahlil qilindi [2;8].

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ta'lim muassasasida samarali boshqaruv faqat ichki pedagogik jarayonlar bilan cheklanib qolmay, balki tashqi ijtimoiy muhit bilan doimiy va tizimli muloqotga ham bog'liqdir. Shu bois tizimli yondashuv jamoatchilik bilan muloqotni boshqaruv tizimining ajralmas elementi sifatida ko'rish imkonini berdi [3].

Epsteinning ijtimoiy hamkorlik modeli ham tizimli yondashuvni qo'llab-quvvatlab, ta'lim samaradorligini maktab, oila va jamiyat o'rtasidagi integratsiya orqali izohlaydi [2].

Fullan esa ta'limdagi o'zgarishlarni tizim ichidagi o'zaro bog'liqlik va kommunikatsiya sifati bilan bog'laydi [3].

Shu tarzda, tizimli yondashuv tadqiqotda jamoatchilik bilan muloqotning faqat alohida faoliyat turi emas, balki ta'lim menejmentining barcha bosqichlariga singib ketgan kompleks boshqaruv elementi ekanligini ilmiy jihatdan asoslab berdi.

Umumlashtirish va sintez metodi orqali turli ilmiy manbalardan olingan nazariy va amaliy ma'lumotlar tizimli ravishda tahlil qilinib, ular o'zaro uyg'unlashtirildi hamda jamoatchilik bilan muloqotning ta'lim menejmenti samaradorligiga ta'siri bo'yicha yaxlit ilmiy xulosalar shakllantirildi [1;3].

Mazkur metod yordamida xorijiy va milliy tadqiqotchilar qarashlarida mavjud bo'lgan umumiy qonuniyatlar aniqlanib, ularning o'zaro bog'liqligi va farqli jihatlari sintez qilindi. Natijada jamoatchilik bilan muloqot ta'lim muassasasi boshqaruv tizimining ajralmas komponenti ekanligi ilmiy jihatdan asoslab berildi [2].

Shuningdek, turli ilmiy manbalardagi empirik va nazariy ma'lumotlarni umumlashtirish orqali jamoatchilik bilan muloqot quyidagi asosiy yo'nalishlarda ta'lim samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatishi aniqlandi:

- ta'lim muassasasi faoliyatida ochiqlik va shaffoflikni kuchaytirish;
- ota-onalar va jamiyat ishonchini oshirish;
- boshqaruv qarorlarining ijtimoiy asoslanganligini ta'minlash;
- ta'lim sifati va natijadorligini oshirish [2;3].

Fullan va Schleicher tadqiqotlarida ham ta'lim tizimidagi muvaffaqiyat ko'p jihatdan kommunikativ jarayonlarning samaradorligiga bog'liqligi ta'kidlanadi, bu esa umumlashtirish natijalarini ilmiy jihatdan tasdiqlaydi [3;8].

Shu tariqa, sintez metodi orqali olingan natijalar jamoatchilik bilan muloqotning ta'lim menejmentidagi integrativ va strategik rolini yanada yaqqol ko'rsatdi hamda uni zamonaviy boshqaruv modelining muhim tarkibiy qismi sifatida asoslash imkonini berdi.

Shuningdek, ilmiy adabiyotlarni o'rganish metodi asosida so'nggi yillarda chop etilgan mahalliy va xorijiy ilmiy ishlar tizimli tahlil qilinib, mavzuga doir zamonaviy ilmiy yondashuvlar aniqlashtirildi. Ushbu jarayonda ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqot, kommunikativ kompetensiya hamda ijtimoiy hamkorlikka oid nazariy va amaliy qarashlar chuqur o'rganildi [1;3;8].

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy ilmiy adabiyotlarda jamoatchilik bilan muloqot ta'lim muassasasining ochiqligi, shaffofligi va hisobdorligini ta'minlovchi muhim boshqaruv elementi sifatida talqin etiladi. Xususan, xorijiy tadqiqotlarda bu jarayon maktab, oila va jamiyat o'rtasidagi integratsiyani kuchaytiruvchi strategik mexanizm sifatida qaraladi [2].

Tadqiqot jarayonida olingan ma'lumotlar asosida jamoatchilik bilan muloqotning ta'lim menejmentidagi o'rni tizimli ravishda tahlil qilinib, uning boshqaruv samaradorligini oshirishdagi ahamiyati ilmiy jihatdan asoslab berildi.

Natijalarga ko'ra, samarali kommunikatsiya:

- boshqaruv qarorlarining ijtimoiy asoslanganligini kuchaytiradi;
- ta'lim muassasasi va jamoatchilik o'rtasidagi ishonchni mustahkamlaydi;
- ta'lim sifati va natijadorligini oshiradi;
- innovatsion boshqaruv mexanizmlarini rivojlantiradi [3;4].

Shu bilan birga, Fullan va Schleicher tadqiqotlari ta'lim tizimlarida kommunikativ ochiqlik va jamoatchilik ishtiroki yuqori bo'lgan muassasalar barqaror rivojlanishga erishishini ko'rsatadi [3;4]. Bu esa jamoatchilik bilan muloqotning nafaqat tashkiliy, balki strategik boshqaruv omili ekanligini tasdiqlaydi.

Umuman olganda, ilmiy adabiyotlar tahlili jamoatchilik bilan muloqotning ta'lim menejmentidagi rolini kengaytirib, uni zamonaviy boshqaruv tizimining ajralmas va ustuvor komponenti sifatida asoslash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqot tizimini samarali tashkil etish bir qator ijobiy boshqaruv va pedagogik natijalarga olib keladi. Xususan, ta'lim muassasasi faoliyatida ochiqlik va shaffoflik darajasi sezilarli oshadi, bu esa boshqaruv jarayonining jamoatchilik tomonidan nazorat qilinishini kuchaytiradi.

Shuningdek, ota-onalar va keng jamoatchilik ishonchining ortishi ta'lim muassasasi ijtimoiy nufuzini mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu o'z navbatida ta'lim jarayonida hamkorlik muhitini shakllantirib, o'quvchilarning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Tahlillar natijasida quyidagi asosiy natijalar aniqlandi:

- ta'lim sifati yaxshilanadi va natijadorlik oshadi;
- boshqaruv qarorlari ijtimoiy ehtiyoj va real muammolarga yaqinlashadi;
- muammolarni aniqlash va hal etish jarayoni tezlashadi;
- ta'lim muassasasi va jamiyat o'rtasidagi ishonchli kommunikatsiya tizimi shakllanadi [2;3].

Epsteinning "maktab-oila-jamiyat" hamkorlik modeli asosida olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, ta'lim samaradorligi maktab, oila va jamiyat o'rtasidagi uzviy hamkorlik darajasiga bevosita bog'liq bo'lib, bu hamkorlik jamoatchilik bilan muloqot orqali mustahkamlanadi [2].

Shuningdek, Fullan va Schleicher tadqiqotlari kommunikativ boshqaruvning zamonaviy ta'lim tizimlarida innovatsion rivojlanishni ta'minlovchi asosiy omillardan biri ekanligini tasdiqlaydi. Ularning fikricha, ochiq va samarali kommunikatsiya tizimi mavjud bo'lgan ta'lim muassasalarida o'zgarishlarni amalga oshirish jarayoni tez va barqaror kechadi [3;8].

Milliy tajribalar tahlili esa O'zbekiston ta'lim tizimida jamoatchilik ishtirokini kengaytirish, ochiqlik va shaffoflik tamoyillarini kuchaytirish orqali ta'lim sifatini oshirishga erishilayotganini ko'rsatadi. Bu esa jamoatchilik bilan muloqotning milliy boshqaruv tizimida ham strategik ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi [6].

Umuman olganda, olingan natijalar jamoatchilik bilan muloqot ta'lim menejmentining ajralmas elementi bo'lib, u boshqaruv samaradorligini oshirish, ta'lim sifatini yaxshilash va ijtimoiy ishonchni mustahkamlashda muhim rol o'ynashini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan ilmiy tahlillar va nazariy umumlashtirishlar asosida shuni qayd etish mumkinki, ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqot tizimi zamonaviy boshqaruvning eng muhim strategik yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur yo'nalish ta'lim muassasasining faqat ichki boshqaruv jarayonlarini emas, balki uning tashqi ijtimoiy muhit bilan o'zaro aloqalarini ham qamrab oladi.

Tadqiqot natijalari jamoatchilik bilan muloqot ta'lim muassasasining ochiqligi, shaffofligi va hisobdorligini ta'minlash orqali boshqaruv samaradorligini oshirishga bevosita ta'sir ko'rsatishini ko'rsatdi. Bu esa ta'lim jarayonida ishtirok etuvchi barcha subyektlar - rahbar, pedagog, ota-ona va jamiyat o'rtasidagi o'zaro ishonchni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Shuningdek, rahbarlarning kommunikativ kompetensiyasi ta'lim muassasasida samarali boshqaruvni tashkil etishning asosiy omillaridan biri ekanligi aniqlandi. Chunki rahbarning nutq madaniyati, muloqot etiketi, psixologik yondashuvi va ijtimoiy muhit bilan ishlash ko'nikmalari boshqaruv qarorlarining samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Tahlillar natijasida yana shu jihat ham aniqlandiki, ta'lim tizimida ochiqlik va shaffoflik tamoyillarining kuchayishi nafaqat boshqaruv sifatini yaxshilaydi, balki ta'lim muassasasining jamiyatdagi ijtimoiy nufuzini ham oshiradi. Bu esa o'z navbatida ta'lim sifatini barqaror rivojlantirish uchun qulay ijtimoiy-pedagogik muhit yaratadi.

Bundan tashqari, jamoatchilik bilan tizimli va uzluksiz muloqot ta'lim muassasasi va jamiyat o'rtasidagi ijtimoiy ishonchni mustahkamlashga xizmat qilishi ilmiy jihatdan asoslandi. Bu jarayon ta'lim muassasasining jamiyat oldidagi mas'uliyatini oshirib, qaror qabul qilish jarayonlarida jamoatchilik fikrini inobatga olish imkonini kengaytiradi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari jamoatchilik bilan muloqotni ta'lim menejmentining ajralmas va strategik komponenti sifatida baholash zarurligini ko'rsatadi. Ushbu tizimni rivojlantirish ta'lim sifatini oshirish, boshqaruv samaradorligini kuchaytirish va ijtimoiy hamkorlikni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Takliflar:

Tadqiqot natijalariga asoslanib, ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqot tizimini takomillashtirish hamda boshqaruv samaradorligini oshirishga qaratilgan quyidagi amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

*Birinchi*dan, ta'lim muassasalarida jamoatchilik bilan muloqotni tizimli ravishda tartibga soluvchi aniq kommunikatsiya strategiyasini ishlab chiqish zarur. Ushbu strategiya ta'lim muassasasining ichki va tashqi kommunikatsiya yo'nalishlarini belgilab berishi, axborot almashinuvi tartibini aniqlashtirishi hamda shaffoflik va hisobdorlik tamoyillarini mustahkamlashi lozim. Shuningdek, strategiyada krizisli vaziyatlarda muloqot mexanizmlari ham ko'zda tutilishi maqsadga muvofiq hisoblanadi.

*Ikkinchi*dan, ota-onalar va mahalla institutlari bilan tizimli va uzluksiz hamkorlik mexanizmlarini yo'lga qo'yish ta'lim sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Bu jarayonda ota-onalar yig'ilishlarini faqat formal tadbir sifatida emas, balki real muloqot va qaror qabul qilish maydoni sifatida tashkil etish, mahalla bilan hamkorlikda tarbiyaviy ishlarni kuchaytirish hamda ijtimoiy sheriklikni rivojlantirish zarur.

*Uchinchi*dan, ta'lim muassasasi rahbarlari va pedagoglar uchun kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga qaratilgan trening, seminar va malaka oshirish kurslarini tizimli ravishda tashkil etish lozim. Bu jarayonda nutq madaniyati, konfliktlarni boshqarish, psixologik yondashuvlar va jamoatchilik bilan ishlash texnologiyalariga alohida e'tibor qaratilishi ta'lim muassasasining umumiy boshqaruv sifatini oshirishga xizmat qiladi.

*To'rtinchi*dan, ta'lim jarayonida raqamli platformalar va elektron kommunikatsiya vositalaridan keng foydalanish bugungi globallashtirish sharoitida dolzarb ahamiyat kasb etadi. Elektron kundaliklar, onlayn muloqot platformalari, rasmiy veb-saytlar va ijtimoiy tarmoqlar orqali jamoatchilik bilan tezkor va shaffof axborot almashinuvi yo'lga qo'yilishi lozim. Bu esa ta'lim muassasasi faoliyatining ochiqligini yanada kuchaytiradi.

*Beshinchi*dan, boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonida jamoatchilik fikrini inobatga olish mexanizmlarini takomillashtirish zarur. Bunda so'rovnomalar, jamoatchilik kengashlari, ochiq muhokamalar va elektron platformalar orqali bildirilgan fikrlarni tahlil qilish hamda ularni qaror qabul qilish jarayoniga integratsiya qilish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Umuman olganda, mazkur tavsiyalarni amaliyotga joriy etish ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan muloqot tizimini rivojlantirish, boshqaruv samaradorligini oshirish hamda ta'lim muassasasining ijtimoiy nufuzini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Burns J.M. Leadership. – New York: Harper & Row, 1978. – 530 p.
2. Epstein J.L. School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools. – New York: Routledge, 2011. – 450 p.
3. Fullan M. The New Meaning of Educational Change. – New York: Teachers College Press, 2016. – 248 p.
4. Jalolov A. Ta'lim sifatini boshqarish tamoyillari. – Toshkent, 2021.
5. Mahkamov U. Ta'lim menejmenti asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi PF-6108-sonli Farmoni "O'zbekiston Respublikasining yangi taraqqiyot strategiyasi to'g'risida". – Toshkent, 2020.
7. O'zbekiston Respublikasida ta'lim menejmenti va innovatsion boshqaruvga oid ilmiy maqolalar to'plami. – Toshkent, 2022–2025.
8. Schleicher A. World Class: How to Build a 21st-Century School System. – Paris: OECD Publishing, 2018.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.